

AHLÂKSIZ HUKUK

08/03/2022

Çıplak ayaklı kumsal gezintisi:

Bilim insanları Batı Girit'in, Trachilos bölgesinde deniz kıyısında bulunan 6 milyon yıllık ayak izlerinin, insan soyuna ait olduğunu belirlediler.

Trachilos'taki bu keşif, bulabildiğimiz en eski insan ayak izi olması bakımından insanlığın yaşam serüveninde sembolik bir anlam taşıyor.

Dünya üzerindeki ilk yaşam formlarının 3,5 milyar yıl öncesine dayandığı düşünülürken insan, dünyada henüz "çaylak" sayılabilir.

Ancak insan da diğer canlılar gibi, hayatta kalabilmek ve soyunu devam ettirebilmek için kendi türleriyle, diğer canlılarla olan ilişkilerini düzenleyen "davranış kuralları" oluşturmuş.

Canlılar hayatta kalmak için, diğerleriyle "işbirliği yapıyorlar ve iyi geçiniyorlar". Özellikle "yukarıdakilerle" iyi geçinmek hayatî etkide.

Bu tür etkiler, zamanla içselleşerek kurallar bütünü yaratıyor, bu kurallar o kadar benimseniyor ki vicdana dönüşüyor.

Vicdan, yardım severlik, zarar vermeme, eşitlik gibi ahlâkî değeri olan olguların hayvanlarda da görünmesi, ahlâkın biyolojik kaynağı da olduğunu düşündürüyor.

Bu nedenle ahlâkı temellendirirken sadece din ve felsefeyi değil, doğa bilimlerini de dikkate almak, diğer canlıların ve insanların dünyaya uyum süreçlerini ve değişimlerini gözlemleyerek değerlendirme yapmak yerinde olur.

Bu gözlemlerden hareketle, ahlâk kurallarının insanların biyolojik yapısı, duyguları, ihtiyaçları ve doğal şartlarından da etkilenerek geliştirildiğini ve şekillendirildiğini görebiliriz.

Ahlâkın oluşumunda doğanın izlerine bakarak, nasıl ve neden birbirimize ilgi göstererek ahlâkî neticeler çıkardığımızı anlamaya çalışabiliriz.

Dönemlere göre değişiklik gösteren, biyolojik, sosyolojik, toplumsal ve psikolojik kaynakları olan ahlâkın, "dikte" edilmediği düşünülebilir.

Neandartel geni:

- Neandartelerde baba kavramının olmadığı; kadınların özellikle hamileyken, ne kadar çok erkekle birlikte olurlarsa çocuğun o kadar güçlü olacağını düşündükleri iddia ediliyor.

Bugünkü ahlâk anlayışımız üzerinde "ip atlayan" bu teoriyi ve bu tür bir yaşam biçimini insanlar bugün, Neandartel geni taşımamıza rağmen, hiç düşünmeden "ahlâksız" bulurlar.

Toplumsal yapının ve yaşam biçimlerinin değişmesinin, ahlâk kurallarını da değiştireceğine örnek olabilecek bu durum ahlâkın **sosyolojik** boyutudur.

- Devirden devire ve hemen hemen hiçbir canlıda değişmeyen bir ahlâk kuralı olan "annenin yavrusuna bakma ödevi" ahlâk üzerindeki **biyolojik** etkiyi gösterir.

- İnsanlık tarihi boyunca ortaya çıkan yaklaşık 4.300 farklı dinin hemen hepsinde ahlâkî kuralların da olması dolayısıyla ahlâk, **dinlerin** kesişim alanıdır.

- "Emin olunacak hiçbir şey yoktur, sadece emin olan insanlar vardır." sözü insanların dinlere, ahlâk kurallarına "inanmalarının" **psikolojik** yönü hakkında ipucu veriyor.

- Bilim insanları, yüz kızarmasının, sadece insanlara has bir özellik olduğunu ve ahlâkı oluşturan **evrim** paketinin parçası olarak oluştuğunu düşünmekte.

- Farklı becerileri ve güçleri olan, erkeklerin, dişilerin, yetişkinlerin, küçüklerin birbirleriyle geçinmelerini sağlayan tüm ilişkileri düzenlemesi ahlâkın **toplumsal** yönüdür.

- **Hukuk** ve ahlâk, birbirlerinden kolay ayrılamayacak düşünce ve eylem alanlarıdır.

Doğal Hukuk Teorisi, hukukun kaynağının ahlâk olduğunu, bir yasanın geçerliliğinin evrensel ahlâk kurallarına göre değerlendirileceğini savunur.

Ahlâk ve Hukuk:

Oluşumundaki biyolojik ve sosyolojik etkileri incelemeye çalıştığımız ahlâkı tanımlamak istersek: *“Belli bir dönemde, belli insan topluluklarınca benimsenmiş olan, birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen davranış kurallarıdır”* diyebiliriz.

Davranışların yanlış veya doğru olduğunu belirleyen kurallar bütünü olan ahlâk, duygusal denetimdir, güdüyle eylem arasındaki engeldir.

Kant’a göre ahlâklı davranış, başkalarıyla ilişkilerimizde istediklerimizin her türlü kişisel çıkardan bağımsız olmasıdır.

Ahlâksızlık ise her istediğini yapmaktır.

Hayatta kalmak gibi egoist bir içgüdüden beslenen ahlâk, başkalarının iyiliğini esas alan, topluluğu bireyin önüne koyan kurallara dönüşür.

Ahlâk, insanın hem kendisine hem de başkalarına karşı ödevlerini belirler, nasıl davranılması gerektiğine ve bazı davranışların kötü sonuçlar doğuracağına dair öngörüdür.

Bu yönüyle ahlâk, hukuk kurallarına benzer. Hukuk da ahlâk da insan eylem ve davranışlarını düzenler, benzer değerleri korur.

Ancak hukukun insanın eylemleriyle, ahlâkın ise ruhsal yönüyle ilgili olması; yürürlük kaynaklarının farklı olması; hukuk talep hakkı verirken, ahlâkın vermemesi; zorlayıcı etkilerinin farklı biçimde olması gibi sebeplerle bu iki alanın ayrı tutulması gerektiği de düşünülür.

Hukuk felsefesinin temel konularından birisi hukuk ahlâk ilişkisidir. Bu ilişkinin somut yansıması, Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) başlangıç hükümlerinde kendini gösterir. TMK m.2’nin başlığı “Dürüstlük” , m.3’ün başlığı “İyiniyet”tir.

Bu ahlâkî kurallar, tüm hukuk sistemimize hakimdir.

Sonuç:

Ahlâkın insan ve toplum üzerinde çok kuvvetli bir denetim mekanizması olduğu şüphesiz.

Ahlâk kuralları, “vicdan buyruğu” olmaları nedeniyle, sadece dış zorlamalar mevcut olduğunda değil, mevcut olmadığında da etkili.

Vicdan, vefa, adalet ve dürüstlük beklentisi insanın doğasından, yaşamının kökeninden kaynaklandığı için çok güçlü etkilere sahip.

Bu etkiler ve denetim gücü, bazen hukuk kurallarından dahi etkin olabiliyor. Hukuk teorisi bakımından ahlâkın hukukun kaynaklarından sayılması, ahlâkın güç gösterisidir.

İçinde vicdan, dürüstlük, hakkaniyet, vefa, iyiniyet olmayan toplum ve hukuk, ahlâksızdır.

Ahlâk ve hukuk ilişkisini anlamlı kılan, ikisine de ruhunu veren husus ise “adalettir.”

Dünyanın bugünkü toplum, ahlâk ve hukuk yapısında adaletin kapladığı alan pek az. Ahlâk anlayışı ne yazık ki, namus kavramına, özellikle kadının namusuna indirgenmiş durumda.

Konu kadın olduğunda dürüstlük yerine ikiyüzlülük, adalet yerine eşitsizlik, vicdan yerine kaba kuvvet, vefa yerine zulüm geliveriyor.

Hâlbuki kadın olmadan yaşam da erkekler de olmazdı. İnce Memed’in hikâyesi Seyran’sız eksik kalmaz mıydı?

Hikâye hep tam olsun diye Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle bir temenni de bulunalım: Yaşamdan beslenen ahlâk, yaşamın kökeni olan dişiliğin, kadının kutsallığını tasdik etsin, tüm günler kadınların olsun.

Ve Büyük Atatürk’ün en güzel sözüyle bitirelim.

“Dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir.”

Tilegal Avukatlık Bürosu-Av. Ömer Kömüç